

Η ΠΑΝΔΗΜΙΑ COVID-19 ΤΟ 2021: Ερωτήματα και απαντήσεις

Πλέον έχει περάσει πάνω από ένας χρόνος από το πρώτο επιβεβαιωμένο κρούσμα του ιού SARS-CoV-2 στις ΗΠΑ. Τον περασμένο χρόνο στις ΗΠΑ καταγράφηκαν περίπου 30 εκατομμύρια λοιμώξεις COVID-19 και πάνω από 500.000 θάνατοι. Έως σήμερα έχουν γίνει περίπου 80 εκατομμύρια δόσεις εμβολίου στις ΗΠΑ, και οι ειδικοί αναφέρουν ότι ο αριθμός των νέων κρουσμάτων και των θανάτων θα συνεχίσουν να πέφτουν τις επόμενες ημέρες. Ωστόσο, εγείρονται ερωτήσεις τόσο από τους κλινικούς γιατρούς όσο και από τους πολίτες γενικότερα, σχετικά με τον εμβολιασμό και το μέλλον της πανδημίας. Οι Ιατροί της Θεραπευτικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, **Θεοδώρα Ψαλτοπούλου, Γιάννης Ντάνας, Πάνος Μαλανδράκης και Θάνος Δημόπουλος** (Πρύτανης ΕΚΠΑ)(<https://mdimop.gr/covid19/>) συνοψίζουν τα δεδομένα όπως δημοσιεύτηκαν στο έγκριτο περιοδικό JAMA, απαντώντας στις συχνότερες ερωτήσεις των πολιτών.

Ποιο εμβόλιο είναι το καλύτερο και πως θα χορηγείται;

Προς το παρόν έγκριση από τον FDA έχουν λάβει δύο mRNA εμβόλια (των εταιρειών Pfizer και Moderna) και ένα εμβόλιο με φορέα αδενοϊό (Janssen/Johnson & Johnson), και το εμβόλιο της εταιρείας Astrazeneca από τον ευρωπαϊκό οργανισμό φαρμάκων. Τα εμβόλια αυτά έχουν αποδειχτεί αποτελεσματικά στην πρόληψη της σοβαρής νόσου COVID-19 και της θνητότητας, μειώνοντας τη μεταδοτικότητα. Το εμβόλιο της εταιρείας Janssen αποτελεί το πρώτο εμβόλιο με φορέα αδενοϊό που παίρνει έγκριση από τον FDA, το οποίο χρησιμοποιεί τον ιό Ad26 για να φέρει το γενετικό υλικό της πρωτεΐνης spike του ιού SARS-CoV-2. Λόγω του γεγονότος ότι χορηγείται με μία εφάπαξ δόση, αυτό το καθιστά ευκολότερο στο σχεδιασμό του μαζικού εμβολιασμού του πληθυσμού. Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των εμβολίων τα δύο mRNA εμβόλια έχουν παρόμοια αποτελεσματικότητα αποτρέποντας το 95% περίπου των περιπτώσεων συμπτωματικής νόσου COVID-19 και το 100% σχεδόν των θανάτων μετά από δύο δόσεις. Όμως κανένα από αυτά τα εμβόλια δεν είχαν δοκιμαστεί όταν εμφανίστηκαν τα νεότερα στελέχη του κορωνοϊού, όπως το B.1.1.7 και το B.1.135. Το εμβόλιο της εταιρείας Janssen ήταν 66% αποτελεσματικό ενάντια στη μέτριας βαρύτητας νόσο, 85% ενάντια στη σοβαρή νόσο και 100% έναντι στη θνητότητα από τη λοίμωξη COVID-19. Στην ερώτηση ποιο εμβόλιο πρέπει να κάνει ο πληθυσμός η απάντηση είναι ότι όλα τα εμβόλια είναι ασφαλή και αποτελεσματικά και όλοι οι πολίτες πρέπει να εμβολιαστούν όσο το δυνατόν συντομότερα με όποιο εμβόλιο είναι διαθέσιμο.

Προστατεύουν τα εμβόλια και από τη μετάδοση του κορωνοϊού;

Η αποτελεσματικότητα των εμβολίων έναντι στη μεταδοτικότητα του ιού είναι δύσκολο να αποδειχθεί γιατί πολλοί παράγοντες μπορεί να επηρεάσουν τη διασπορά του ιού. Τα πρώτα δεδομένα από μελέτες φάσης 3 δείχνουν μία μείωση στην ασυμπτωματική νόσο μετά τον εμβολιασμό, ενώ στο Ισραήλ ήδη τα πρώτα στοιχεία δείχνουν μία πτωτική πορεία στον αριθμό των νέων λοιμώξεων μετά το μαζικό εμβολιασμό του πληθυσμού.

Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να αντιμετωπίσουμε τη διστακτικότητα των πολιτών απέναντι στα εμβόλια;

Πολλοί παράγοντες συμβάλλουν στο να καλλιεργηθεί κλίμα αμφισβήτησης απέναντι στο εμβόλιο, όπως η υποχρεωτική φύση του εμβολιασμού, η συγκυριακή ταύτιση τους με ανεπιθύμητες ενέργειες, η άγνοια περί των νοσημάτων που αποτρέπονται με τον εμβολιασμό, και η δυσπιστία των πολιτών απέναντι στις φαρμακευτικές εταιρείες και την πολιτική ηγεσία. Σε μία έρευνα 1676 Αμερικανών πολιτών το Δεκέμβριο του 2020 το 27% ήταν διστακτικοί ως προς τον εμβολιασμό. Προκειμένου να καμφθεί αυτή η ανασφάλεια των πολιτών, πρέπει πρώτα να γίνει κατανοητή η τεχνολογία πίσω από αυτά τα εμβόλια (mRNA και με φορέα αδενοϊό), να αντιμετωπιστούν όποιες αμφιβολίες για την ασφάλεια τους (δεν επιδρούν στο γενετικό υλικό του εμβολιασμένου), και να αναχαιτιστούν οι θεωρίες συνωμοσίας και η παραπληροφόρηση.

Πόσο ασφαλή είναι τα άτομα μετά την ολοκλήρωση του εμβολιασμού;

Το CDC (Center for Disease Control and Prevention) ανακοίνωσε ότι 14 ημέρες μετά τη δεύτερη δόση του εμβολίου για τους επόμενους τρεις μήνες δεν χρειάζεται κάποιος να μπει σε καραντίνα μετά την έκθεση του σε θετικό κρούσμα. Παρότι είναι πιθανά ασφαλής η επαφή με κάποιον που έχει ολοκληρώσει τον εμβολιασμό, και οι εμβολιασμένοι οφείλουν να τηρούν τα μέτρα προφύλαξης όπως η χρήση μάσκας, η τήρηση αποστάσεων και ο καλός αερισμός των εσωτερικών χώρων, ενώ οι συναθροίσεις πολλών ατόμων πρέπει να αποφεύγονται προς το παρόν.

Πόσο αποτελεσματικά είναι τα υπάρχοντα εμβόλια για τα νέα στελέχη του ιού;

Όσο διασπείρεται ο ιός SARS-CoV-2 τόσο συχνότερα θα εμφανίζονται νέες μεταλλάξεις και νέα στελέχη του ιού. Τα δεδομένα ως τώρα υποστηρίζουν ότι το εμβόλιο της Moderna είναι αποτελεσματικό έναντι στο στέλεχος B.1.1.7 (που πρωτοεμφανίστηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο), αλλά είναι λιγότερο αποτελεσματικό απέναντι στο στέλεχος B.1.351 (στέλεχος της Νότιας Αφρικής). Τα δεδομένα από κλινικές δοκιμές φάσης 3 για το εμβόλιο Novavax που πραγματοποιούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου κυριαρχεί το στέλεχος B.1.1.7, έδειξαν αποτελεσματικότητα σε ποσοστό 89%, ενώ στη Νότια Αφρική όπου κυριαρχεί το στέλεχος B.1.351 η αποτελεσματικότητα ήταν στο 60%. Τα δεδομένα από το Ισραήλ δείχνουν ότι το εμβόλιο της Pfizer είναι αποτελεσματικό στον πληθυσμό όπου το επικρατόν στέλεχος είναι το B.1.1.7.

Ποιο είναι το περιθώριο του κενού μεταξύ των δόσεων; Μπορούν τα εμβόλια να αναμειχθούν;

Δεδομένης της περιορισμένης ποσότητας των εμβολίων παγκόσμια, κάποιος έχει προτείνει την καθυστέρηση της δεύτερης δόσης προκειμένου να εμβολιαστεί μεγαλύτερη μερίδα του πληθυσμού. Στο Ηνωμένο Βασίλειο η δεύτερη δόση του εμβολίου της Pfizer καθυστέρησε έως και 12 εβδομάδες, αντί για το προκαθορισμένο διάστημα των 21 ημερών. Ο CDC ανακοίνωσε ότι το περιθώριο μεταξύ των δύο δόσεων μπορεί να είναι το μέγιστο έως 6 εβδομάδες, καθώς το μεγάλο χρονικό κενό μεταξύ των δόσεων αφήνει τα άτομα με ανεπαρκή ανοσία για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και μπορεί δυνητικά να συμβάλλει στην εμφάνιση νέων στελεχών. Δεν υπάρχουν δεδομένα για τη χρήση ενός διαφορετικού εμβολίου για τη δεύτερη δόση από εκείνο που χορηγήθηκε στην πρώτη, ωστόσο δεν συνίσταται από το CDC εκτός από πολύ ιδιαίτερες περιστάσεις. Επειδή ο συνδυασμός

διαφορετικών εμβολίων μπορεί να ενισχύει την ανοσία έναντι στον ιό, αυτή την περίοδο διενεργούνται κλινικές μελέτες που θα αποδείξουν τον ισχυρισμό αυτό.

Τι συμβαίνει αν κάποιος λάβει μόνο μία δόση;

Σε άτομα που έχουν ήδη νοσήσει με COVID-19 λοίμωξη μία δόση εμβολίου έχει φανεί ότι οδηγεί σε ανοσολογική απάντηση εφάμιλλη με όσους έκαναν και τις δύο δόσεις του εμβολίου χωρίς ιστορικό λοίμωξης. Ωστόσο, αυτό αφενός προϋποθέτει τη μέτρηση των αντισωμάτων πριν τον πρώτο εμβολιασμό και αφετέρου δημιουργεί σκέψεις ανάμεσα στους επιστήμονες καθώς η πιθανά ανεπαρκής ανοσία μπορεί να οδηγήσει στην εμφάνιση νέων στελεχών. Μέχρι να υπάρχουν περισσότερα δεδομένα, η σύσταση παραμένει για δύο δόσεις εμβολίου στα mRNA εμβόλια.

Πόσο θα διαρκέσει η ανοσία που προσφέρουν τα εμβόλια;

Τα εμβόλια κατά του SARS-CoV-2 προσφέρουν ανοσία τόσο μέσω της παραγωγής των αντισωμάτων όσο και διεγείροντας την Τ κυτταρική ανοσία μνήμης. Παρότι δεν είναι γνωστή η διάρκεια της ανοσίας που θα παρέχουν τα εμβόλια, είναι πιθανό να χρειαστούν επαναληπτικές δόσεις στο μέλλον τόσο για την ενίσχυση της ανοσίας όσο και για την προφύλαξη από νεότερα στελέχη.

Θα γίνει ενδημική η λοίμωξη COVID-19;

Είναι πιθανό ότι τους ερχόμενους μήνες όσο προχωράει ο μαζικός εμβολιασμός, ο ιός θα εξαφανιστεί από κάποιες περιοχές του κόσμου, αλλά θα συνεχίσει να υφίσταται σε άλλες. Πιθανά στο μέλλον θα εμφανιστούν εποχικές εξάρσεις του ιού κυρίως τους χειμερινούς μήνες.